

אורח נטה ללוד

(המשך)

יום אחד אמר לי בעל המלון שמעתי שכבודו רוצה לדור עמנו. אם כן ננהוג בו מנהג אורח קבוע ונפחית לו מן החשבון. או שמה מבקש מר לשכור לו דירה לעצמו. בתים הרבה עומדים ריקים, אבל דירה הגונה לא ימצא. שמה אינו מרוצה מחדרו, נחליפנו בחדר אחר. חדר אחד יש לנו שכל השרים שבאים אצלנו מבקשים לדור בו. אם כבודו רוצה נפנה אותו לו.

אמרתי לו איני רוצה לשנות באכסניא שלי וכן לא בחדר. אלא שחוששני שאם יראה שאני מרוצה מכל דבר יקל בי ראשו.

אמר בעל המלון וכי בשביל שאדם מרוצה ממני אקל בו ראשי?

אמרתי לו עכשיו נשאל את בעלת הבית שמה טרחת מרובה עליה. איני בררן במאכלים, אבל אתם יודעים שאיני אוכל בשר. שמה קשה לה לבשל לי מאכלים מיוחדים.

אמרה בעלת הבית מי כאן אוכל בשר? כל ששת ימים אין אדם טועם טעם בשר. ולשבת יכולה אני לבשל לו תבשילין מיוחדים. למודים אנו מימות המלחמה לבשל בלא בשר, אלא שימות המלחמה בישלנו בלא בשר ובלא כלום ולא היה למאכל טעם של כלום, ואחר המלחמה למדתי לבשל בלא בשר ולהטעים את התבשיל שיהו בו כל הטעמים. רופא אחד היה כאן, שאינו אוכל דבר מן החי והוא לימדני להתקין כמה מיני סעודות של ירק, ועדיין לא שכחתי את תורתו.

אין דרכו של אדם לומר הימנעו לעצמו, אבל בדרך כלל יכולני לומר שאני שמח בחלקי. חדר יש לי במלון ובו מטה ושולחן וכסא ומנורה וארון. ולענין מזונות, מתקינה לי בעלת המלון

כל יום סעודה נאה. ומאחר שאיני כפוי טובה אני אומר לה שבחה בפניה, והיא מכירה לי טובה ומטעימה את תבשיליה יותר ויותר.

אלו הם המאכלים שהיא מתקינה לי. בשחרית ספל קהה עם קרום של חלב שמכסה אותה ככיסוי קדירה ותבשיל עם של פולים עשויים כמין דייסא או של תפוחי אדמה בגבינה או כרוב קצוץ או עלים של כרוב ממולאים באורז או גריסין, פעמים מוסיפה בהם צמוקים ופעמים פטריות, כולם עשויים בחמאה. ובערבי שבתות לביבות ממולאות בכוסמת או בגבינה עם צמוקים וקנמון שנאפות בבוקר ונאכלות חמות. יתירה על סעודת שחרית סעודת הצהריים, שיש בה רוטב ולפת. פחותה ממנה סעודת הלילה, אבל לעולם יש בה תוספת חידוש. ולשבת מבשלת היא לי דגים, מבושלים או ממולאים או כבושים או חמוצים, ושאר מיני מאכלים טובים. ואין צריך לומר שאין שבת בלא פשטידא. עוזרת על ידה קרולקה, משיירי משפחות השוואבים, שהביא יוסף קיסר לגליציה, והיא מדברת בלשון אשכנזי בלולה ביידיש.

יושב אני לי בבית המלון, פעמים בחדרי ופעמים בחדר האוכל, שנוהגים לקרותו אולם. מאחר שהאורחים מועטים והמלאכה אינה מרובה יושב לו בעל המלון כמעט בטל. פניו מיושרים ומצחו קצר ושער ראשו וקננו שחור ושיבה ורקה בהם, ועיניו עצומות למחצה, אם משום שאינו מצפה לראות חדשות או אם משום שמבקש להשהות בהן את הישנות. שפופרתו נתונה בפיו ואגודלו מרחף על מקטרתו. פעמים מוסיף עליה טבק ופעמים מוצץ והיא ריקה. פולט מלה ושוקק, כדי לתת מקום לאורח לענות, אם מפני כבודו

של האורח או אם מפני שמתוך כך יעמוד על אופיו של אורח יותר.

אותו אורח אני הוא. ואני משיב על כל שהוא שואל ומוסיף דברים שלא שאל עליהם, ואיני מעלים ממנו אפילו דברים שנוהגים בהם שתיקה. מאחר שבני עירי אין יכולים להעלות על הדעת שאדם מספר דברים כהווייתם סבורים עלי שאני פיקח, שמרבה דברים ומסיע מן העיקר. בראשונה נסיתי להעמידם על האמת. משראיתי שהאמת האמיתית מטעה אותם יותר הנחתי אותם באמת המדומה.

באמת איני צריך להרבות שיחה. מכיר בעל המלון את אורחיו ואינו מבקש לשמוע יותר. יושב הוא לו כדרכו ושפתיו מקיפות את קנה מקטרתו ועיניו עצומות למחצה, שכבר ויותר לראות חדשות ומבקש לשמור את שראו. ואשתו בעלת המלון הרי עסוקה כל ימיה בבית הבישול. אף על פי שאין אורחים הרבה צריכה היא לבשל להם, כל שכן לה ולבעלה ולבניה ובנותיה.

על בניה ובנותיה אספר במקום אחר, או אפשר שלא אספר עליהם כלל, לפי שאין לי עסק עמהם. כשם שאין לי עסק עמהם כך אין להם עסק עמי. מיום ששני בניו של בעל המלון, דוליק ולוליק, הכירו בי שלא באתי לעשות עסקים הסיחו דעתם ממני ואין מביטים בי. כיוצא בהם אחותם באבטשי שחציה עסוקה, אצל עורך דין וחציה עם עצמה. ורחל בתו הקטנה של בעל המלון, הרי היא ספק תינוקת ספק נערה. כמה כל שנותיה של זו, שמונה עשרה. בן עשרים אפשר שירדוף אחריה, אבל לא אדם שנכנס לשנות בינה. נמצא אני מפונה לעצמי לעשות מה שלבי חפץ. וכן אני עושה.

כיצד, מיד לאחר סעודת שחרית נוטל אני את המפתח הגדול של בית המדרש הישן ונכנס ויושב שם עד שמגיע זמן סעודת הצהריים.

יושב אני לי יחידי בין כתלי בית המדרש הישן. תלמידי חכמים שהיו הוגין בתורה נפטרו והלכו לבית עולמם וספרים שהיו כאן נעלמו. ספרים הרבה היו לנו בבית מדרשנו הישן. קצתם למדתי, אף הוספתי על שוליהם הגהות. ילדות היתה בי והייתי סבור שיכולני להוסיף על חכמתם. וקצתם בוכה הייתי עליהם, כדרך התינוקות, שאת שאין יכולים להשיג על פי השכל מבקשים להשיג על ידי בכיה. עכשיו לא נשתיירו מכל הספרים הללו אלא ספר כאן וספר כאן. להיכן נעלמו כל אותם הספרים? מובא בספר חסידים נשמות יש להן ספרים, כשם שלמדו בחייהם כך לומדים אחר מיתתם. אם כן יש לשער שזקנים שמתו נטלו ספריהם עמהם כדי ללמוד בהם אחר פטירתם, והדין עמהם, שהרי לא נשתייר אדם בבית המדרש ואין מי שצריך לספר.

עד שלא יעלמו הספרים המעטים שנשתיירו רוצה אני להביט בהם. ואני נוטל ספר ומביט בו. והואיל ודבריו מושכים את הלב יושב אני וקורא בו, ואיני מניחו עד שאני גומרו. שנים הרבה הייתי נוהג ליטול ספר ולהניחו, ליטול ספר ולהניחו, כאילו אין חכמתו של ספר אחד מספיקה לי. פתאום ראיתי שיש בספר אחד כדי לפרנס עשרה חכמים ועדיין לא נסתיימה כל חכמתו. אף ספרים שידעתי בעל פה נראו לי כחדשים. עיני פנים לתורה, בכמה פנים שאתה פונה לה היא פונה לך.

(עוד יבוא)